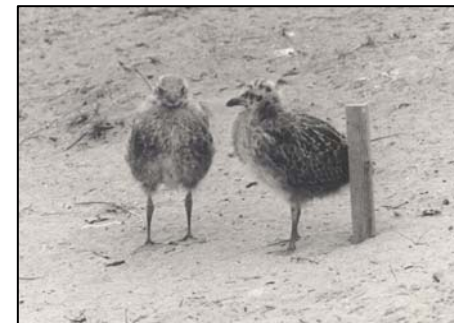


## meeuwen in het duin



## meeuwen in de stad

*Frits van der Sluis*



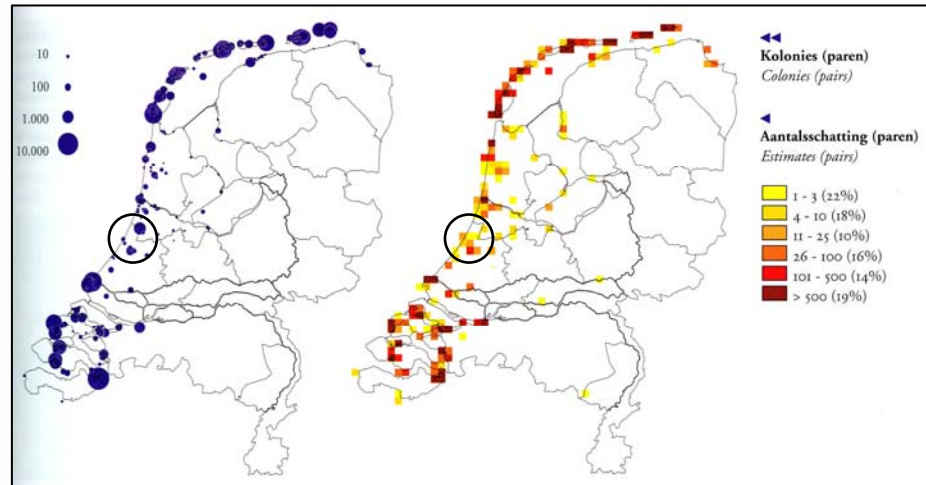
**Leiden**

# *“Leiden aan zee”*

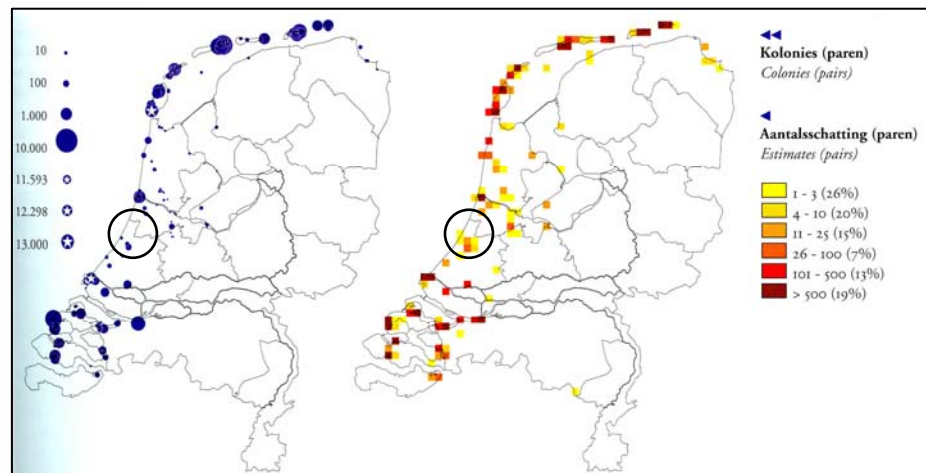


**Leiden**

# *meeuwen in Nederland* (1998 – 2000)



zilvermeeuw

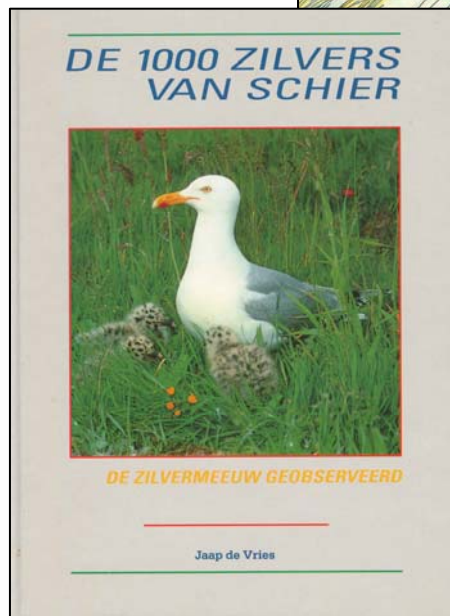
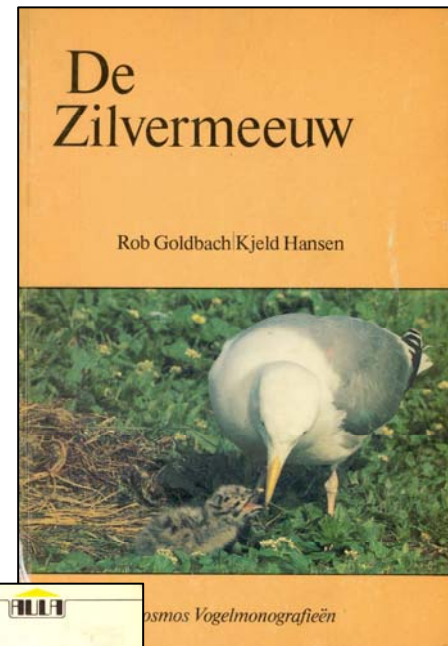
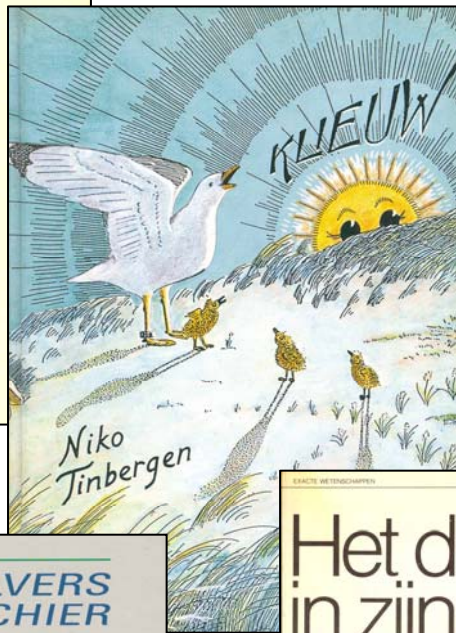
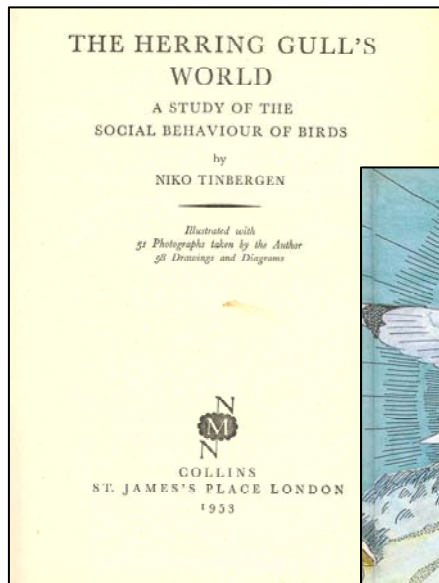


kleine mantelmeeuw



Leiden





Leiden



# *meeuwen in het Wassenaarse duin*



**Leiden**

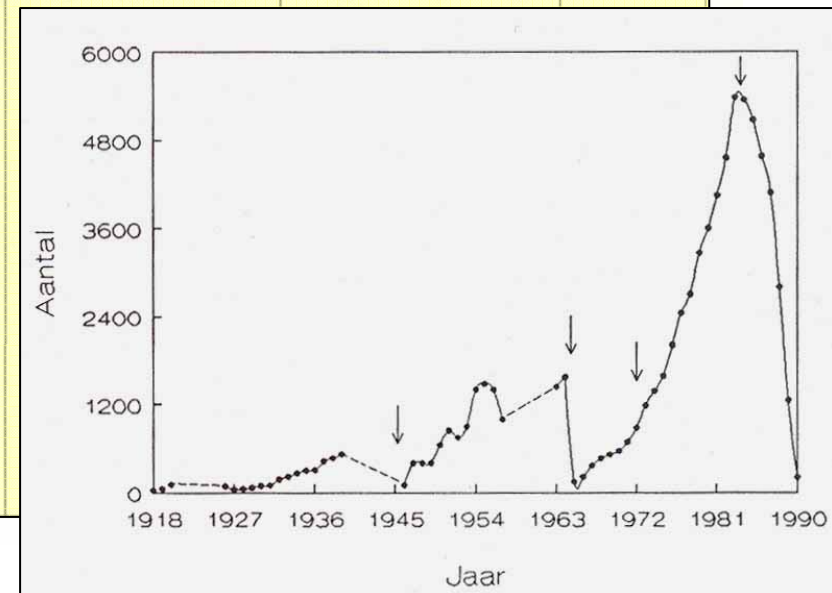
# *meeuwen in het Wassenaarse duin*

Tabel 4: AANTAL BROEDPAREN VAN MEEUWEN IN DE WASSENAARSE DUINEN 1963-1987

JAAR	ZILVERMEEUW			KLEINE MANTELMEEUW			STORMMEEUW			KOKMEEUW
	zee	land	tot	zee	land	tot	zee	land	tot	
1963	681	753	1434	3	26	29	9	0	9	0
1964	821	765	1586	3	26	29	16	0	16	0
1965				1	15	16	17	0	17	0
1966				1	19	20	18	0	18	0
1967				3	24	27	22	0	22	0
1968				8	34	42	37	0	37	0
1969				6	48	54	47	1	48	0
1970				8	66	74	40	0	40	0
1971				15	95	110	52	0	52	0
1972				18	115	133	56	0	56	0

1978	1912	790	2702
1979	2364	902	3266
1980	2664	938	3602
1981	3092	963	4055
1982	3523	1034	4557
1983	4278	1101	5379
1984	4404	942	5346
1985	4722	352	5074
1986	4521	57	4578
1987	4057	28	4085
1988	2771	23	2794
1989	1247	2	1249

1987	4057	28	4085
1988	2771	23	2794
1989	1247	2	1249





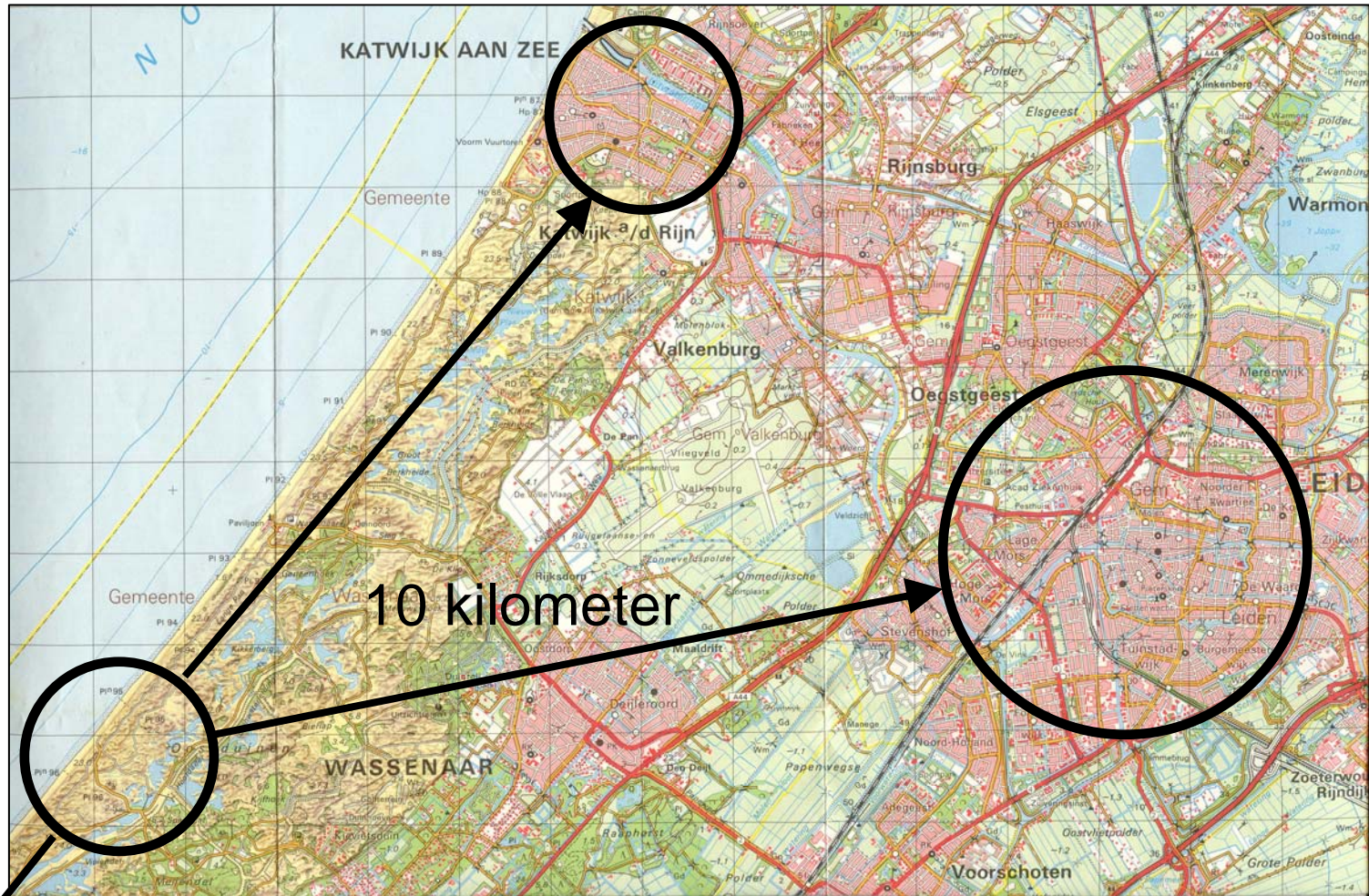
# *meeuwen in het Wassenaarse duin*



**Leiden**



*van het duin*

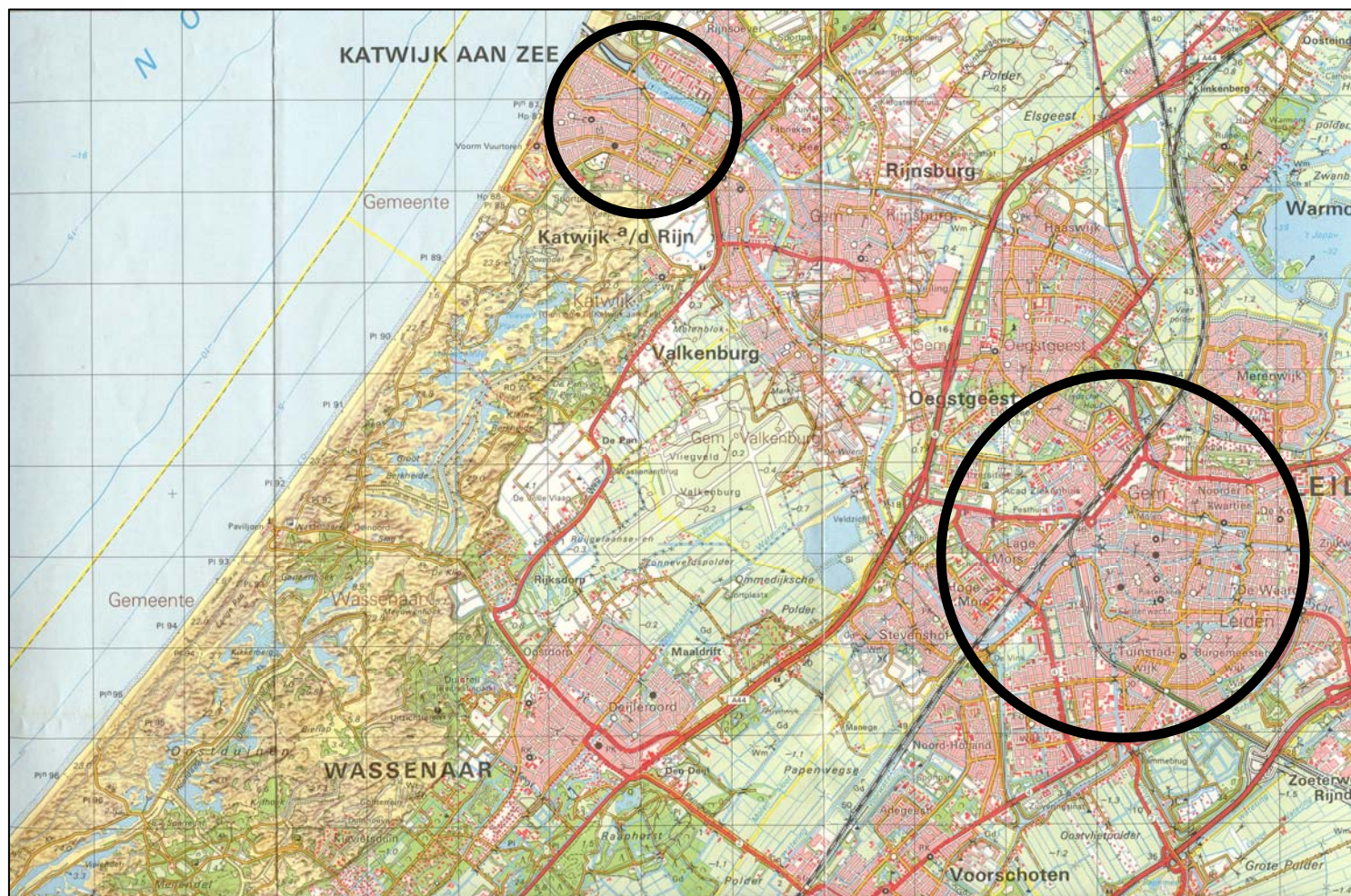


*naar de stad*



**Leiden**





*broedende meeuwen in de stad*



**Leiden**

# ***broedende meeuwen in Leiden***

(gegevens van vòòr 2007)

*soorten:* • zilver- en kleine mantelmeeuw

*sinds:* • 1988

*aantal:* • > 250 paar ??

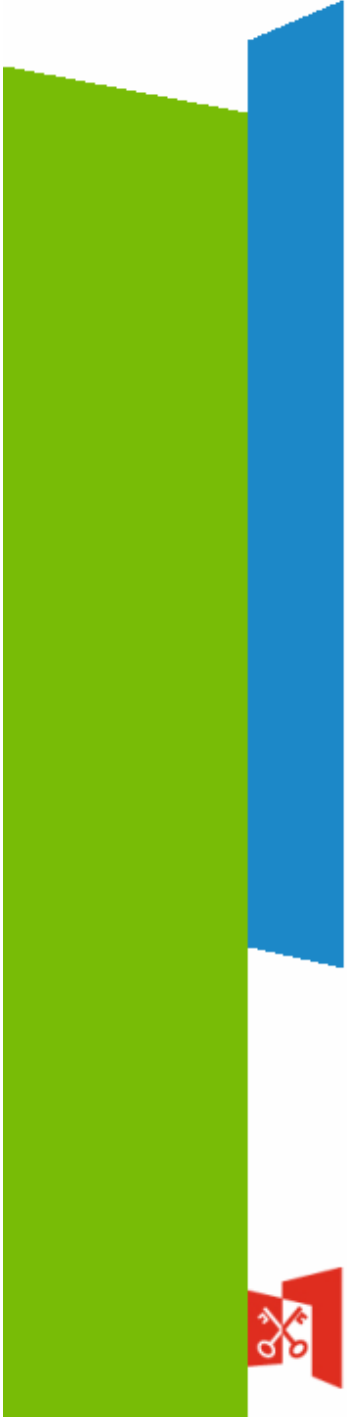
*waar:*

- verspreid over grote delen van de stad (> 10 km<sup>2</sup>)
- zowel op platte daken als op platte stukjes van schuine daken
- zowel geclusterd als solitair
- op bedrijfsgebouwen, scholen en woningen

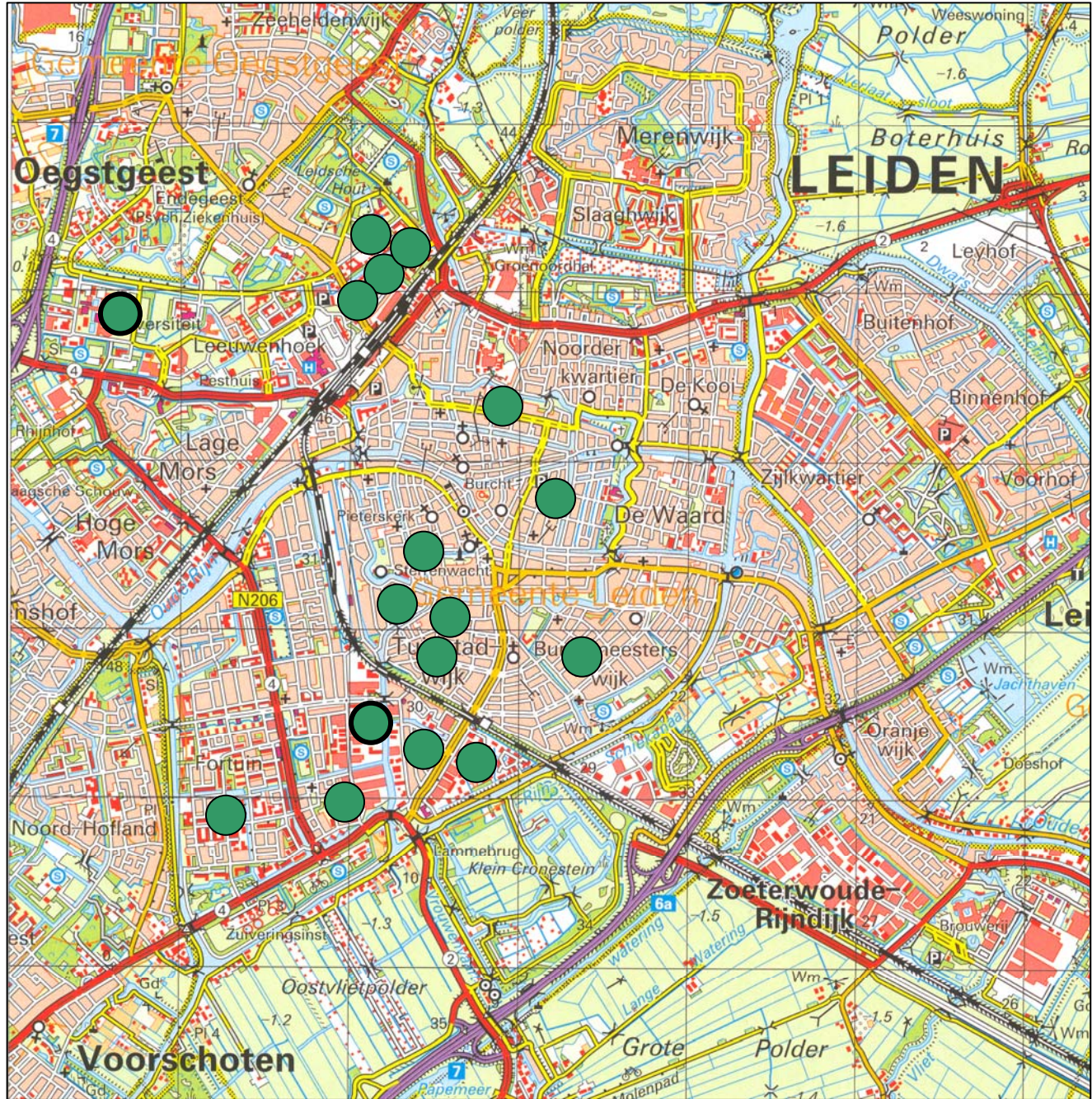


**Leiden**



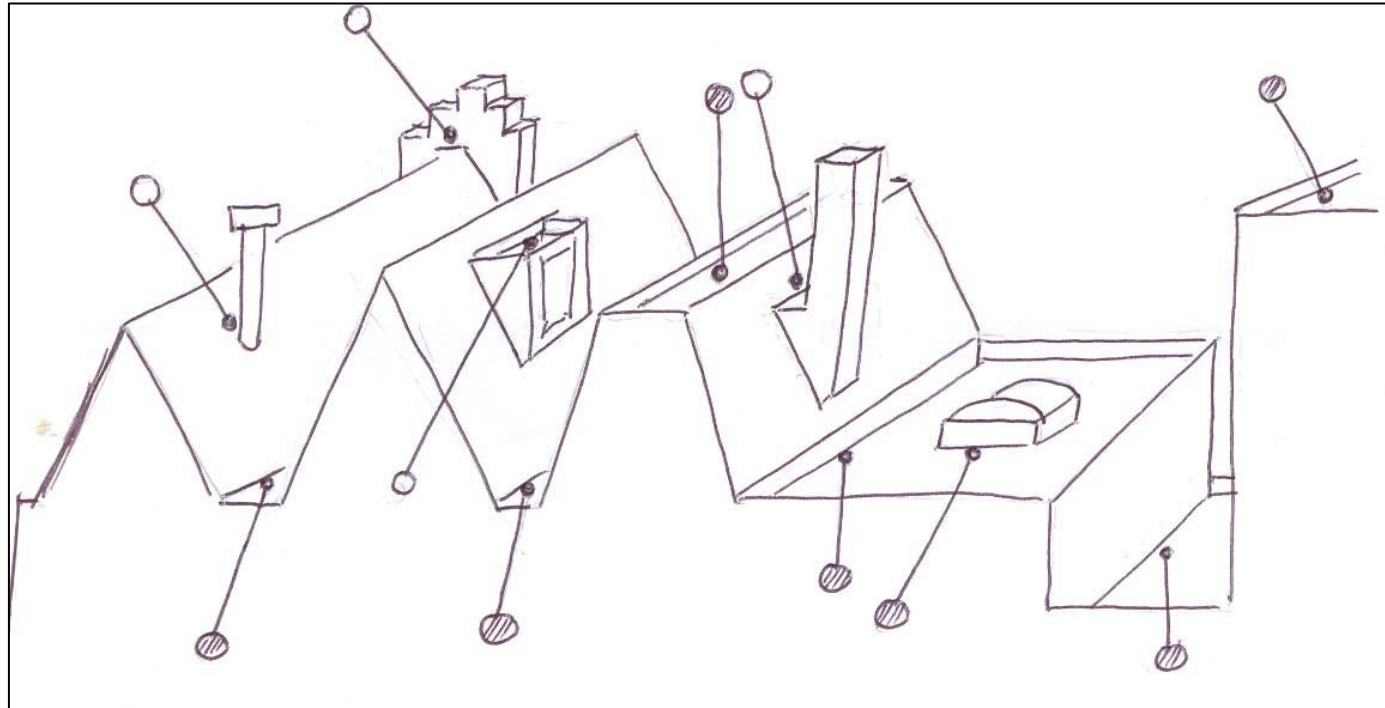


Leiden





## *nestlocaties van zilver- en mantelmeeuw*



○ — ● = plek voor één nest

● — ● = plek voor meerdere nesten





## De meeuwenkalender in het broedseizoen

Februari



De meeuwen verzamelen zich rond de broedplaats. Hun voorjaars-kreten klinken weer.

Ze blijven nog uit de buurt van de nestplaatsen zelf.

Maart



Ze zoeken de nestplaats op.

Een groep meeuwen (in Leiden ook in groepen, van hoe groot?) vliegt een tijdlang krijgend boven de broedplaats. De gemeenschappelijke bezoeken worden steeds frequenter en steeds meer vogels durven even te landen.

April



Op een ochtend landen de meeuwen tegelijkertijd. Ze stellen zich in paartjes op. Het broedseizoen is begonnen!

Mei

'In mei leggen alle vogels een ei'



De 3 eieren liggen in het nest. Er moet 27 dagen op gebroed worden. Rond de tijd dat de eieren uitkomen zijn de meeuwen het felst.



Leiden

## Mei

'In mei leggen alle vogels een ei'



De 3 eieren liggen in het nest. Er moet 27 dagen op gebroed worden. Rond de tijd dat de eieren uitkomen zijn de meeuwen het felst.

## Juni



De jongen worden 6-7 weken verzorgd in het nest, tot ze op een dag uitvliegen.

## Juli



De jongen worden groter en verlangen steeds meer voedsel. Daarbij laten ze zich flink horen.

## Augustus



Pas half augustus verlaten de meeuwen de broedplaats. De rust keert terug.



Leiden





## ***overlast van meeuwen:***

*vooral als de meeuwen jongen hebben:*

- dag en nacht krijsende vogels
- (schijn)aanvallen op mens en huisdier





## ***overlast van meeuwen:***

*vooral als de meeuwen jongen hebben:*

- dag en nacht krijsende vogels
- (schijn)aanvallen op mens en huisdier

*zowel met als zonder jongen:*

- verstopte goten door nestmateriaal
- opengescheurde vuilniszakken
- stank van rotzooi bij nest
- onderschijten van van alles en nog wat





Donderdag 24 augustus 2006 DE TELEGRAM

# Hitchcock-achtige taferelen

## MEEUWEN TESTEREN STEDEN

door JENNY VAN DER ZIJDEN

LEIDEN, donderdag  
Leiden wordt geterroriseerd door meeuwen. Vooral wanneer in de binnenstad de vuilniszakken langs de straat worden gezet of de terrassetjes vol zijn, heeft het centrum veel weg van de Hitchcock-film 'The birds'. Inwoners worden geteisterd door de vliegende plaaggeesten, die alles en iedereen onderpoepen.

Voor Leidenaars is de maat weer dan vol: Ze zijn de brutale beesten spijtig en willen er vanaf. „Ze poepen de auto's onder. Die troep trekt in de lak waardoor de wagens beschadigd raken”, vertelt een gedupeerde.

Volgens inwoners van studentenstad is het bar en boel. „Wanneer de markt is afgelopen, starten de vogels al massaal op de achtergebleven troep”, weet een bezoeker. „Ze voeren duikvluchten uit op vuilniszakken waardoor het verkeer moet uitwijken en er levensgevaarlijke situaties ontstaan. Ook in de tuin eten er vaak niet meer bij. De meeuwen jatten toetsjes van de speel- en broedkastjes af.”

**Duikvluchten**  
De gemeente maakte gisteren bekend dat ze samen met andere 'meeuwensteden' wil



# STAD LEIDEN

• Proef met anti-conceptie afgeblazen • Weinig hoop over resu

## Overlast van meeuwen bij Roose

LEIDEN - Omwonenden van de Leidse Rooseveltstraat zullen ook het komende voorjaar en zomer forse overlast hoeven van de daar broedende een kooi neerpunt waarin om de zoveel dagen vers voer wordt gevoerd. De bedoeling is dat de meeuwen aan de kooi weten en zich realiseren dat daar eten te krijgen is. Zo'n kooi is veel kleiner dan

Magazine van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

21 06

Magazine van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Bewoners en gemeente trekken Koosdam uit het slop

Meeuvriendelijke auto's, als ze niet te duur zijn

Magis Berends, een hardte bruggenhoover

# VNG Magazine

## Meeuw laat zich niet verjagen



VRIDAG, 15 SEPTEMBER 2006

Meeuwenpoep is funest voor de lak. ARCHIEFFOTO FRANK ROOIJER In de stad is voedsel in overvloed. ARCHIEFFOTO HENK ROUWMAN Platte daken zijn favoriete nestelplaatsen. ARCHIEFFOTO HILLET ROUWMAN

Wie meeuwenoverlast wil bestrijden, moet morgen al beginnen

# Maisolie, angstkreten of een havik

Het loed is eisenlijsh alweer geleden: de jonge meeuwen zijn uitgevlogen en het 'door merg en been'-skris midden in de nacht is verstomd. In de publieke opinie en in de politiek is de discussie al weer enigszins geluwd al zet het CDA in Leiden de meeuwenoverlast nog steeds hoog op de agenda. Kunnen we dus van meeuwen afzetten, gecombineerd met de inzet van een roofvogel, „je moet wel af en toe en roofvogel laten vliegen om de angstkreten te onderbreken”, zegt Van Dijk, die meeuwen intelligente dieren noemt. „Met zo'n aanpak



**Burgemeester: 'Mijn vrouw slaapt zelfs met oordopjes in'**



**Leiden**

# overlast van meeuwen:

The screenshot shows the website of Gemeente Leiden. The main content area is titled 'Stadsinformatie' and 'Stadsenquête'. The 'Stadsenquête' section includes the following text:

**Het onderzoek**  
Sinds 2001 wordt elk jaar de Stadsenquête gehouden. Dit is een telefonisch onderzoek onder drie- à vierduizend Leidenaren van 18-75 jaar. Hiermee wordt een representatief deel van de bevolking gevraagd naar het oordeel, naar de wensen en naar de behoeften als klant van het gemeentebestuur.

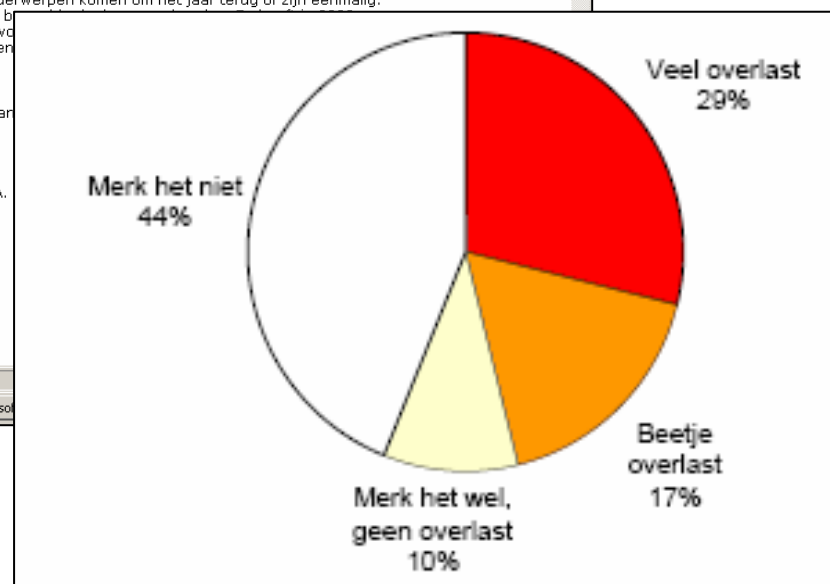
**Onderwerpen**  
Onderwerpen worden aangedragen door afdelingen van de gemeente, maar ook wel door partners waarmee de gemeente samenwerkt. Verschillende onderwerpen komen elk jaar terug, waardoor het mogelijk is om trends te ontdekken. Andere onderwerpen komen om het jaar terug of zijn eenmalig. Soms wordt er een apart onderzoek onder een bepaald thema gehouden. In 2006 de zogenaamde Ouderenpeiling plaatsgevonden. In 2005 is het onderzoek Veelkleurig Leiden gehouden, waarbij de verschillende etnische herkomst.

**Alle edities**  
Op deze webpagina kunt u de eindrapporten van de enquête downloaden.

- Stadsenquête Leiden 2007
- Eerdere edities

Neem voor meer informatie [contact](#) op met BOA.

The left sidebar contains a navigation menu with categories like 'Producten en diensten', 'Bestuur en organisatie', and 'Onderzoeken'. The right sidebar has a search box and links for 'Uitgebreid zoeken', 'Contact', 'Sitemap', 'Over de site', 'Disclaimer', and 'English'.



Leiden



## ***vermindere van overlast:***

*welke ingrepen zijn mogelijk?*

- bij welke omvang heeft een ingreep effect?
- lost een ingreep alle vormen van overlast op?
- heeft een ingreep ook op lange termijn effect?

*met welke maatregelen realiseer je een ingreep?*

- kan je de maatregel uitvoeren in de stad?
- wanneer en hoe lang moet je een maatregel toepassen?
- is een maatregel financieel verantwoord?
- mag je een maatregel uitvoeren (zonder vergunning)?





## ***mogelijke ingrepen:***

- verminderen aantal vogels
- verjagen
- beïnvloeden broedresultaat
- ontoegankelijk maken nestplekken
- beperken voedselaanbod
- afscherming t.o.v. overlastbron
- een combinatie hiervan





## ***mogelijke maatregelen:***

- *verminderen aantal vogels*

• *vangen en doden*

• *schieten*

• *gif*



## ***mogelijke maatregelen:***

- verminderen aantal vogels
- *verjagen*
  - *geluiden*
  - *roofvogel-vliegers*
  - *roofvogels (valkenier)*
  - *dakwerkzaamheden*
  - *groene laser*





## ***verjagen,***

*kans op succes: + = groter , - = kleiner*

- + voedselzoekende vogels
- territoriale vogels
  
- + nieuwe vestigingsplaats
- oude succesvolle nestplek
  
- + nog niet nestelende vogels
- reeds broedende vogels
  
- + nesten dicht bij elkaar (grote platte daken)
- nesten relatief ver uit elkaar (schuine daken met hier en daar een plat stukje)



## ***mogelijke maatregelen:***

- verminderen aantal vogels
- verjagen
- *beïnvloeden broedresultaat*
  - *verwijderen van nesten en eieren*
  - *eieren oliën / schudden / vervangen*
  - *toedienen anticonceptiemiddel*



## ***mogelijke maatregelen:***

- verminderen aantal vogels
- verjagen
- beïnvloeden broedresultaat
- *ontoegankelijk maken nestplekken*
  - *preventief: advies bij nieuwbouw*
  - *(laten) spannen van draden*
  - *(laten) plaatsen van prikkers*
  - *spannen van gaas of netten (?)*





## ***mogelijke ingrepen:***

- verminderen aantal vogels
- *verjagen*
- *beïnvloeden broedresultaat*
- *ontoegankelijk maken nestplekken*

met *deze ingrepen* kunnen de  
meeuwen zich direct of op termijn gaan  
***verplaatsen***



## *verplaatsen ?*

- *waar zal de meeuw gaan zoeken naar een nieuwe nestlocatie en welke factoren spelen hierbij een rol?*
  - de afstand tot de oude locatie?
  - voedsel in de directe nabijheid?
  - voorkeur voor een grond- of daknest?
  - voorkeur hoog / laag / plat / schuin dak?
  - aanwezigheid andere meeuwenparen?
  - veiligheid: buiten bereik van de mens / afwezigheid van grondpredatoren?
  - of een combinatie van deze factoren?



## ***mogelijke maatregelen:***

- verminderen aantal vogels
- verjagen
- beïnvloeden broedresultaat
- ontoegankelijk maken nestplekken
- *beperken voedselaanbod*
  - *geen of meeuwen-proof vuilniszakken*
  - *algeheel of lokaal voerverbod*
  - *extra aandacht om zwerfvoedsel te voorkomen*





## **voedsel ?**

- *hebben meeuwen een voedsel-voorkeur?*
  - menselijke etenswaren of het afval ervan
  - natuurlijk voedsel (wormen, vis, schelpdieren)
- *welk effect zal het hebben als meeuwen niet meer bij onze etensresten kunnen komen?*
- *zal het totale voedselaanbod in een stedelijk gebied “snel” een beperkende factor zijn?*
- *kan het voedselaanbod in een stedelijk gebied een “vestigings-factor” zijn?*



## ***mogelijke maatregelen:***

- verminderen aantal vogels
- verjagen
- beïnvloeden broedresultaat
- ontoegankelijk maken nestplekken
- beperken voedselaanbod
- *afscherming t.o.v. overlastbron*
  - *betere geluids-isolatie woningen*
  - *gebruik van oordopjes*
  - *parasols, party-tenten*





## ***mogelijke maatregelen:***

- verminderen aantal vogels
- verjagen
- beïnvloeden broedresultaat
- ontoegankelijk maken nestplekken
- beperken voedselaanbod
- afscherming t.o.v. overlastbron
- *combinatie van maatregelen*

• *maar welke?*







## Review of Urban Gulls and their Management in Scotland

(Research contract ENV/BTO/001/04)

A report to the Scottish Executive

*Calladine<sup>1</sup>, J.R., Park<sup>2</sup>, K.J., Thompson<sup>3</sup>, K. & Wernham<sup>1</sup>, C.V*

<sup>1</sup>BTO Scotland & <sup>2</sup>Centre for Conservation Science  
School of Biological and Environmental Sciences,  
University of Stirling, Stirling, FK9 4LA; <sup>3</sup>Independent consultant  
(E-mail: [chris.wernham@bto.org](mailto:chris.wernham@bto.org))

May 2006

### Contexts for possible effectiveness in urban Scotland

Mitigation technique (Report section)	Contexts for possible effectiveness in urban Scotland	Major biological limitations	Practical application issues
6.1.1	<ul style="list-style-type: none"> <li>Clearing gulls from relatively small areas for short periods of time;</li> <li>Moving gulls to alternative sites, particularly non-breeding birds (e.g. disturbance at roosts to deter recruits).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Habituation to the scaring method is likely to occur;</li> <li>Less likely to be effective at moving territorial breeding gulls.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Frequent changes in the position, time and type of disturbance may improve effectiveness;</li> <li>In urban settings, disturbance methods may disturb humans and other non-target species.</li> </ul>
6.1.2	<ul style="list-style-type: none"> <li>Little rigorous documentation of success available on which to base guidance;</li> <li>Falcons might be used effectively in relatively open areas (e.g. industrial areas with large flat roofs, landfill sites);</li> <li>Hawks might be useful only to flush pest birds from buildings, which can then be secured;</li> <li>Success less likely with territorial nesting gulls of landfills and roosts (e.g. at airports and to deter non-breeding birds from recruiting into the breeding population).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Choice of bird of prey species is likely to be important depending on context of use;</li> <li>Generally requires intensive work initially and re-enforcement over subsequent years.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Training and careful choice of bird of prey species to reduce risk of actual kills of gulls and/or other non-target species;</li> <li>Relatively large areas might be "treated" by birds of prey flying, particularly falcons;</li> <li>Need to start before gulls begin nesting at potential breeding sites;</li> <li>Can be used with sounds / pyrotechnics but regular re-enforcement using bird of prey likely to be necessary;</li> <li>Concerns specific to the urban environment (risks to the public and birds).</li> </ul>
	<ul style="list-style-type: none"> <li>Unpublished information suggests</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Likely to require intensive work during the breeding season (starting early in the season);</li> <li>Suggested as being less prone to habituation than other scaring techniques.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Issues of access to all suitable nest sites;</li> <li>Currently no studies to assess the extent to which any effect in a given year will persist in subsequent breeding season(s);</li> <li>Some persistent individuals/pairs of gulls may require additional methods of removal.</li> </ul>

#### 8.3 Future research suggestions

We suggest four major areas that we feel are of highest priority in the field of urban gull problems and their successful mitigation in Scotland. The first two of these research areas are generic, and results from studies elsewhere in the future would shed light on the situation in Scotland, while the last two need to be carried out within Scotland, as follows:

### 8.3 Future research suggestions

... across Scotland or the UK to assess and patterns of recruitment and dispersal and ranging ecology (time, ranging range). Such research may probably require the marking of individual chicks and adult birds, remote telemetry work and assessment of diets by direct (e.g. regurgitates) or indirect (e.g. stable isotopes, fatty acids) means. The ideal would be to carry out complementary work at a suite of natural sites in similar geographical areas to provide comparative data and allow assessment of population mixing. We suggest that this work should focus initially on Herring Gulls and Lesser Black-backed Gulls, as these have the largest urban colonies in Scotland (Chapter 4) and are most widely reported as causing problems in urban areas (Chapter 3). A coordinated study that carried out such intensive work in a standardised manner at 4-5 colonies of each species in each habitat (urban and 'natural') across Scotland (or perhaps 7-8 sites across the UK) would provide additional benefits in terms of (i) identifying key differences in ecology and demography between species, (ii) identifying key differences in ecology and demography between those gulls breeding in urban and non-urban



Leiden

Gloucester City Council



Gulls

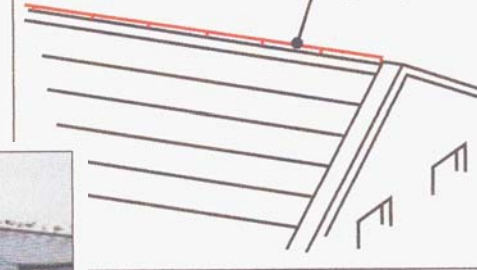
How to stop them nesting on your roof



December 2005



wires stretched along ridge



# Gulls

Guidance

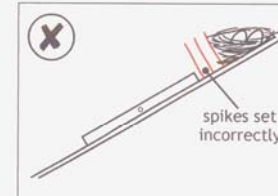
## 'Designing-out' nesting sites on new build

As discussed, flat roofs are the favourite nesting sites for these birds. Modern office and commercial buildings provide ideal sites. Without suggesting that the whole design process should focus on gulls, a few points should be kept in mind.

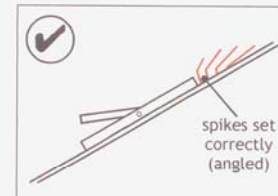
This may have to be included in your design to accommodate a stairwell or some plant housing. If it can't be designed-out, make sure a nest cannot be easily built by using spikes or wires (see below). Erecting these at a later date will be significantly more expensive.

## Pitched roofs

Nests require something to grip onto. If the roof is on a slope then a smooth surface will be less attractive. Generally, on a smooth roof such as a typical commercial 'crinkly tin' building, a roof plane of more than 25° will tend to be too steep. Any angle less than this and gulls will be attracted to it.



spikes set incorrectly



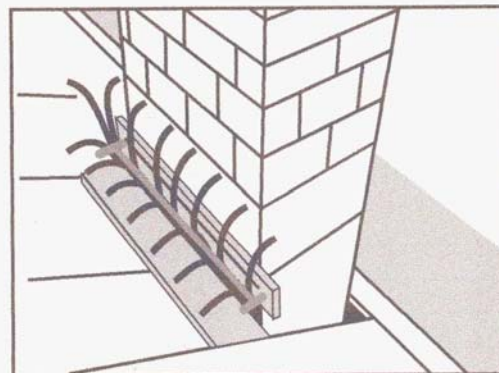
spikes set correctly (angled)

## Flat roofs



Interruptions in the roof plane can provide enough shelter for a gull nest.

Modern flat-roofed office and residential buildings provide ideal nesting areas. Designing-out nesting sites in such buildings may well be



Leiden

*gemeentelijke info via:*

- website
- folder
- stadskrant



**Leiden**





*website van bewoners  
die de overlast “zat zijn”*



**Leiden**



## ***onderzoeksresultaten 2007:***

*aantal nesten in de hele stad:*

- opgespoord met kijker en telescoop: 399
  - aanvullend ontdekt bij controles op daken: 185 +
- totaal waargenomen: 584
- totaal geschat ongeveer: 1000

*verhouding mantelmeeuw / zilvermeeuw:*

- bijna 2x zoveel mantelmeeuwen





## ***onderzoeksresultaten 2007:***

*ligging nesten:*

- zowel op de **begane grond** als op de **15e verdieping**
- meeste nesten op **2e of 3e verdieping**  
(gebouwen van deze hoogte komen in Leiden het meest voor)
  
- op platte daken **85 %**
- op andere daken **15 %**
  
- tegen een “beschutting” **86 %**
- vrij liggend **14 %**





## ***onderzoeksresultaten 2007:***

*aantal nesten in het proefgebied:*

- *opgespoord* 117
- *zelfs niet m.b.v. de brandweer te bereiken* 3
- *al kuikens toen ze ontdekt werden* 6
- *verdwenen inclusief eieren* 9
- *verlaten* 5
- *eind juni nog bebroed* 94

